

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Ändring av grundskolelagen

1997-98

1997-98

nr 2

FR nr 5

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen föreslår att 15 § grundskolelagen ändras så att elevernas arbetsår slutar senast den 8 juni. Enligt gällande lag kan elevernas skolarbete pågå längst till och med den vecka då den 31 maj infaller. Vidare föreslås att 18 § ändras så att skolan kan göra ändringar i elevernas val av frivilliga språk om en ändamålsenlig undervisning inte kan ordnas på annat sätt.

Utskottets förslag

Utskottet tillstyrker landskapsstyrelsens förslag med undantag av förslaget till ändring av 18 §.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Allmän motivering

I linje med utvecklingen mot utökad kommunal bestämmanderätt föreslås i framställningen att skolornas arbetsår skall börja i augusti och sluta senast den 8 juni. Då antalet arbetsdagar liksom tidigare är 188 innebär förslaget att kommunerna får ett större utrymme att planera skolåret. Utskottet tillstyrker förslaget men vill framföra följande.

Landskapsstyrelsens framställning medför att de åländska skolornas arbetsår kan variera i högre grad än tidigare från kommun till kommun. Utskottet har erfarit att detta kan leda till problem då det i vissa hänseenden kan vara mer praktiskt att flera kommuner börjar och slutar skolåret samtidigt, särskilt med tanke på att vissa lärare undervisar i flera kommuner. Utskottet konstaterar att den föreslagna utvidgningen av tiden för skolornas arbetsår ändå inte i sig utgör ett hinder för kommunerna att samordna planeringen. Det kan enligt utskottets mening i bland till och med vara till fördel om kommunerna strävar efter att samordna skolornas arbetsår.

Genom den nya grundskolelagen breddades språkprogrammet för grundskolan. Eftersom ett breddat språkprogram innebar ökade kostnader för kommunerna gavs kommunerna möjlighet att inom lagens ramar själv bestämma i vilken utsträckning språkundervisningen skulle utvidgas. Kommunens språkprogram skall enligt grundskoleförordningen (95/95) fastställas i skolstadgan. För att elevens och vårdnadshavarens val inte skall kunna ändras av

skolan stärktes elevens ställning genom att skolans möjlighet att ändra elevens språkval, t.ex. med hänvisning till undervisningsgruppens storlek, begränsades. Landskapsstyrelsen föreslår i framställningen att denna begränsning tas bort. Enligt utskottet innebär förslaget att elevens valmöjligheter i praktiken minskar på ett oförutsägbart sätt. Trots att det språk som eleven väljer finns i kommunens skolstadga kan skolan ändra valet. Utskottet konstaterar att den nya grundskollagen endast varit i kraft sedan den första augusti 1995. Detta är enligt utskottet en alldeles för kort tid för att kunna dra några säkra slutsatser om hur lagen fungerar. Utskottet anser att reformen bör ges mera tid så att en korrekt och rättvis utvärdering kan göras innan man föreslår ändringar. Utskottet har dessutom noterat att den föreslagna ändringen av 18 § inte har sänts ut på remiss till kommunerna för utlåtande. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att landskapsstyrelsens förslag till ändring av 18 § utgår.

Detaljmotivering

18 § Med hänvisning till vad som anføres i den allmänna motiveringen föreslår utskottet att landskapsstyrelsens förslag till ändring utgår. Utskottet anser att den gällande ordningen för kommunernas språkprogram har tillämpats alldeles för kort tid för att en korrekt och rättvis utvärdering skall kunna göras av vunna erfarenheter. En ändring är därför inte i detta skede motiverad.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 10 november 1997 inbegärt kulturutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört landskapsstyrelseledamoten Harriet Lindeman, skoldirektören Per-Olof Friberg och ordföranden Pia-Mari Hollsten i föreningen Hem och Skola i Lemland.

Ordföranden Lundberg har lämnat en reservation till betänkandet.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Lundberg, vice ordföranden Viveka Eriksson samt ledamöterna Eklöw, Holmberg och Häggblom.

Utskottet har i enlighet med 23 § 4 mom. arbetsordningen utsett vice ordföranden Viveka Eriksson att redogöra för ärendet i plenum.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Lagtinget måtte anta det i framställningen ingående lagförslaget i följande lydelse:

LANDSKAPSLAG
om ändring av grundskolelagen för landskapet Åland

I enlighet med lagtingets beslut
ändras 15 § 1 mom. (*uteslutning*) grundskolelagen *den 2 mars 1995* för landskapet
Åland (*uteslutning*) (18/95) samt
fogas till lagens 51 § en rubrik som följer:

15 §

(Lika som i framställningen).

18 §

(*Uteslutning*).

51 §

(Lika som i framställningen).

(Ikraftträdelsebestämmelsen lika som i framställningen).

Mariehamn den 20 november 1997

Ordförande

Gunnar Lundberg

Sekreterare

Marine Holm-Johansson

R e s e r v a t i o n

Undertecknad reserverar mig mot kulturutskottets betänkande över landskapsstyrelsens framställning nr 5, 1997/98 angående ändring av grundskollagen.

Utskottet föreslår för lagtinget att den av landskapsstyrelsen föreslagna ändringen av 18 § förkastas.

Undertecknad reserverar mig mot utskottets beslut med följande motivering:

Enligt nu gällande grundskollag kan en kommun i sin skolstadga besluta att elever skall ha rätt till undervisning i tre utländska språk, enligt elevens frivilliga val, oberoende av undervisningsgruppens storlek. Kommunen skall dock enligt lagen vara skyldig att tillhandahålla undervisning i minst ett av dessa språk.

Enligt uppgift har så gott som alla kommuner i landskapet i sina skolstadgor givit eleverna möjlighet att välja alla de tre i lagen nämnda främmande språken.

Det har emellertid visat sig att i de små lands- och skärgårdskommunernas grundskolor, i ett antal fall, endast en elev valt ett av de i skolstadgan fastställda språken.

Den av landskapsstyrelsen föreslagna ändringen ökar den kommunala självbestämmanderätten och ger kommunerna fler och mer ändamålsenliga alternativ avseende språkundervisningen i grundskolorna.

Enligt min mening kan utskottets beslut, att inte medge undantag från den nuvarande tvingande regeln att tillhandahålla undervisning i de främmande språk som skolstadgan ger rätt till, innebära att man i de små kommunerna ändrar sina skolstadgor på så sätt att undervisning i endast ett valfritt språk tillhandahålles. En sådan utveckling skulle vara synnerligen olycklig för berörda elever.

Jag föreslår således att lagtinget antar framställningens förslag till ändring av § 18, dock så att ordet "skolan" utbytes mot ordet "skolnämnden".

Mariehamn den 21 november 1997.

Gunnar Lundberg